

**ORIENTACIONS
PER A LA
PLANIFICACIÓ I GESTIÓ
D'ADAPTACIONS DEL
CURRÍCULUM**

document
provisional
01/03/2019 intern

Aquest document ha estat elaborat per un equip de treball conjunt de la SGOC i PE i de la SGLIC, format per professionals de diverses procedències i especialitats.

Direcció tècnica: Sr. Javier Onrubia (Facultat de Psicologia de la UB)

Coordinació: Sr. Joan-Josep Llansana (Tècnic de la SGLIC)

Membres de l'equip:

- Sra. Joana Batallé (ELIC Baix Llobregat-Anoia)
- Sra. Remei Bordons (Tècnica de la SGOC i PE)
- Sra. M. Carme Farré (ELIC Lleida)
- Sr. Biel Ferré (ELIC Tarragona)
- Sra. Marta Ferré (Cap d'estudis i mestra d'EE del CEIP St. Antoni de St. Vicenç dels Horts)
- Sr. Antonio Martínez (ELIC Terres de l'Ebre)
- Sr. Francesc Mena (EAP B.02-St.Andreu)
- Sra. Montserrat Rovira (ELIC Barcelona Comarques sud)

ÍNDEX

Pròleg	4
0) INTRODUCCIÓ: aclariments conceptuals	5
I) ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM: àmbit de centre	7
I.1) Orientacions referides als processos d'organització-gestió del centre	7
I.2) Orientacions referides als processos de planificació i gestió del currículum.....	8
I.3) Orientacions referides al clima relacional del centre	9
I.4) Orientacions referides a la xarxa centre-entorn	10
II) ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM: àmbit aula	11
II.1) Orientacions referides als components organitzatius de l'aula.....	11
II.2) Orientacions referides components metodològics de l'aula	11
I.3) Orientacions referides al clima relacional de l'aula	12
I.4) Orientacions referides a les estratègies de gestió de l'aula.....	13
III) ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM I CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT	
Capacitats cognitives bàsiques	14
Coneixements previs	15
Interessos i motivacions per aprendre	16
Capacitats d'autoregulació de l'aprenentatge	17
Competència comunicativa	18

IV) FUNCIONALITAT DE LES ORIENTACIONS	19
CAS 1: L'ARRIBADA D'EN FAYAZ	20
CAS 2: L'ONA NO POT ESTAR-SE QUIETA	24

document
provisional
d'ús intern

Pròleg

Aquest document, que neix de la necessitat de coordinar criteris entre els i les diferents professionals que intervenen en l'assessorament institucional als centres, és fruit del treball d'un grup mixt constituït per professionals d'EAP, especialistes amb alumnat amb NEE i/o amb dificultats per aprendre; per professionals dels ELIC, especialistes en intervenció educativa amb l'alumnat nouvingut que s'incorpora al nostre sistema educatiu; per mestres d'educació especial i per tècnics de la Subdirecció General d'Ordenació curricular i Programes educatius i de la Subdirecció General de Llengua i Cohesió social.

Va adreçat a tots els docents que intervenen a les etapes d'educació infantil, educació primària i d'educació secundària obligatòria.

Amb aquest document, pretenem precisar què s'entén per *adaptacions del currículum* i donar pautes per al seu disseny i desenvolupament als centres educatius, atès que a la normativa vigent aquest terme queda molt obert. Evidentment, el que aquí es diu no té un caràcter prescriptiu, sinó que la seva finalitat és fonamentalment orientativa.

0) INTRODUCCIÓ: aclariments conceptuals

L'objectiu d'aquest document és aclarir alguns conceptes en relació amb el procés d'adaptació del currículum entès com a principi general de la planificació i programació de l'acció docent.

Des d'una concepció constructivista de l'ensenyament i de l'aprenentatge escolar, l'alumnat necessita, per poder aprendre, rebre una ajuda educativa al més ajustada possible al conjunt de competències, recursos per aprendre, coneixements previs, interessos i motivacions amb les quals l'alumne s'aproxima als continguts escolars que volem ensenyar-li. El principi de l'ajustament de l'ajuda pot considerar-se, doncs, com el principi més general que hauria de presidir el disseny i desenvolupament de l'ensenyança.

L'adaptació del currículum a les característiques i necessitats educatives de l'alumnat constitueix un dels instruments fonamentals a l'abast del professorat per tal de dur a la pràctica aquest ajustament de l'ajuda, tot i no ser-ne l'únic. Per tant, l'adaptació del currículum constitueix un principi general de la planificació i programació de l'acció docent, que cal tenir en compte en qualsevol procés de disseny i desenvolupament de l'ensenyança, i per a qualsevol alumne.

En aquesta lògica, parlar d'adaptació del currículum no vol dir parlar d'adaptacions molt significatives. Per contra s'ha de parlar d'adaptació del currículum per a l'aula "ordinària" i per a l'alumnat "ordinari". El principi d'adaptació del currículum s'ha d'incloure en les programacions habituals de les diferents àrees i aquestes adaptacions han d'estar adreçades a tot l'alumnat.

Els diferents nivells de concreció del currículum han de ser, també, nivells d'adaptació d'aquest; és a dir, que cada vegada que es fa una concreció del currículum (cada decisió que es pren per passar del currículum oficial al projecte curricular o les programacions) la concreció resultant hauria d'elaborar-se tenint en compte les característiques reals i particulars de l'alumnat de referència i del context en què es fa la concreció.

De manera semblant, parlar d'adaptació del currículum tampoc no vol dir, necessàriament, parlar d'adaptacions o adequacions individualitzades, adreçades a una sola persona. De fet, i atesa la importància dels processos col·lectius de socialització en el context escolar, les adaptacions del currículum adreçades a grups específics d'alumnes tenen un paper fonamental en la concreció d'aquest principi.

L'adaptació del currículum implica dos tipus de processos i decisions: de *macroadaptació* i de *microadaptació*.

Els processos de *macroadaptació* remeten a formes d'adaptació que es duen a terme abans d'iniciar-se el treball a l'aula –per tant, en el procés de planificació i programació de l'ensenyança-.

Els processos de *microadaptació* remeten a les adaptacions que es fan a l'aula, "en temps real", durant el desenvolupament de l'ensenyança.

Tots dos tipus de processos són imprescindibles per a l'adaptació del currículum. La planificació és fonamental: és molt difícil fer adaptacions a l'aula sense una planificació prèvia acurada, rigorosa i sistemàtica de les finalitats, activitats, materials i condicions d'aquestes adaptacions. Però l'adaptació no s'acaba amb la planificació: un cop elaborada aquesta, cal concretar-la i desenvolupar-la de manera flexible, a partir de l'observació i valoració constant d'allò que els alumnes van realment fent i aprenent.

En el seu conjunt, les decisions, processos i actuacions tant de *macroadaptació* com de *microadaptació*, han de concretar-se en un ampli *continuum* de possibilitats d'adaptació, relacionades amb tots els components del currículum –què ensenyar,

El *continuum* de possibilitats d'adaptació té dos eixos:

- 1) Les **adaptacions del currículum** han d'anar de les **menys significatives** - que afecten components no prescriptius del currículum com ara els instruments i procediments d'avaluació, la metodologia didàctica o la seqüenciació dels continguts - fins a les **adaptacions més significatives** - que afecten components prescriptius del currículum com ara els continguts fonamentals de les àrees que cursa l'alumne/a -.
- 2) Les **adaptacions del currículum** han d'anar de les **més generals** per a un grup d'alumnes - que afecten i s'adrecen a tot l'alumnat del grup - fins a les **més individualitzades**, que tindran com a destinatària a una persona concreta.

Aquests dos eixos són claus perquè el principi d'adaptació del currículum pugui concretar-se d'una manera viable i esdevenir un instrument eficaç per a l'ajustament del suport educatiu al conjunt de l'alumnat.

Les adaptacions s'oferiran a l'alumnat conforme a un ordre que va d'allò menys significatiu a allò més significatiu, i del més grupal a allò més individual. Conforme a aquest principi, les adaptacions més significatives i específiques només s'han d'emprar un cop s'hagin esgotat les possibilitats de donar resposta a les necessitats de l'alumne mitjançant adaptacions menys significatives en contextos i amb ajudes més ordinàries. Aquest principi, però, no eximeix de preveure l'ús d'adaptacions més significatives i específiques o altres mesures complementàries (mèdico-educatives, sòcioeducatives, legals ...) quan les necessitats de l'alumnat que s'atén ho requereixin.

I) ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM: àmbit de centre

La finalitat d'aquest apartat és presentar un seguit d'orientacions, relatives a aspectes que afecten els centres educatius en la seva globalitat, que afavoreixin els processos d'adaptació del currículum.

Per facilitar-ne la lectura, hem decidit estructurar-lo en 4 subapartats, en cada un dels quals es fa referència a una dimensió diferent del centre.

1.1) Orientacions referides als processos d'organització-gestió del centre:

a) El professorat hauria de concebre els processos d'organització i gestió del centre com a ***un instrument per a la construcció de significats compartits***. És a dir, els processos d'organització i gestió del centre només adquireixen sentit en tant que permeten ajustar el projecte del centre i augmentar la coherència de la seva oferta educativa.

Per aquesta raó, el professorat hauria de concebre l'organització-gestió del centre com una font d'influència educativa indirecta envers l'alumnat.

b) Cal garantir l'existència d'estructures de coordinació horitzontal (equips docents de cicle o nivell, que assegurin la coherència de la intervenció educativa del professorat sobre grups concrets d'alumnes) i d'***estructures de coordinació vertical*** (departaments, seminaris, comissions ... que assegurin la coherència del desenvolupament del currículum al llarg de tota l'escolaritat i, de manera especial, durant les etapes d'escolarització obligatòria).

Per aconseguir-ho, cal que les persones que tenen més poder de decisió i, en conseqüència, més responsabilitats en la planificació i gestió de l'organització dels centres prenguin totes les decisions necessàries per garantir les condicions d'existència d'aquestes estructures: previsió d'espais i temps per a la coordinació; mesures per evitar la configuració d'equips de professorat massa nombrosos ...

c) La institució escolar és un espai col·lectiu d'intervenció i educar és una tasca d'equip. Des d'aquest punt de vista, un centre educatiu per ser coherent s'ha de pensar en termes de treball col·laboratiu de totes les persones que hi intervenen. I això no és possible si no s'aconsegueix un equilibri entre participació i lideratge.

d) Finalment, l'organització i gestió dels centres educatius s'ha de fonamentar en la planificació estratègica i la reflexió sobre la pràctica, orientada per processos d'avaluació interna.

I.2) Orientacions referides als processos de planificació i gestió del currículum:

a) Cal que el projecte curricular del centre, a l'etapa d'escolarització obligatòria, expliciti, reculli per escrit, decisions específiques en relació amb:

- L'opció per una resposta inclusiva a la diversitat de l'alumnat.
- L'opció per aproximacions globalitzadores i/o interdisciplinàries als continguts curriculars.
- L'opció per metodologies actives, que tenen en compte els interessos i motivacions de l'alumnat.
- L'opció per reforçar el caràcter pedagògic i regulador tant de l'avaluació com dels processos associats de promoció i acreditació.
- L'opció per diversificar i flexibilitzar les formes d'agrupament de l'alumnat.
- L'opció per diversificar i flexibilitzar l'estructura i l'organització dels espais i l'organització del temps als centres educatius.
- L'opció per garantir la continuitat d'objectius i continguts entre els espais "més ordinaris" i els espais "més extraordinaris" d'atenció a la diversitat i la seva qualitat educativa. Cal també garantir que hi hagi "camins d'anada i tornada" d'uns espais als altres.

b) Els cicles, a l'educació primària, i els departaments i els equips docents de nivell, a l'educació secundària obligatòria, han de treballar en condicions adients per centrar la seva tasca en la planificació i la gestió del currículum.

Cal també que els cicles o els equips docents de nivell treballin de manera sistemàtica la programació, seguiment i avaluació dels continguts dels anomenats eixos transversals.

Ensems, aquestes estructures de coordinació del professorat han de garantir un traspàs àgil i coherent de la informació al llarg de tota l'escolaritat obligatòria.

c) Cal que la cultura del centre incorpori com a referents:

- Una concepció interaccionista de les diferències individuals.
- Una concepció adaptativa de la resposta a la diversitat.
- Una concepció de la qualitat de l'ensenyament que no contraposi excel·lència, equitat i inclusió.

I.3) Orientacions referides al clima relacional del centre:

a) El pla d'acció tutorial ha d'incloure, en el marc del projecte curricular, decisions específiques relacionades amb:

- El paper fonamental de l'orientació (personal, acadèmica i professional) al llarg de tota l'escolaritat.
- La vinculació entre els continguts que es treballen en l'àmbit de l'acció tutorial i els que es treballen a través de la resta d'àrees en què s'estructura el currículum.
- La importància d'usar l'acció tutorial per treballar les capacitats de reflexió crítica i d'autoregulació de l'alumnat a partir dels seus àmbits d'experiència quotidians.
- La importància d'oferir a l'alumnat una experiència educativa àmplia, més enllà de l'aula i de les activitats pròpiament lectives, durant tot el temps en què estigui al centre.

b) Cal donar prioritat a la tasca dels tutors i tutores (prioritat que s'hauria de traduir en decisions organitzatives concretes: horaris, previsió de tutories individuals, estructures de coordinació estables...).

En aquest sentit, és fonamental també garantir la programació, seguiment i avaluació dels continguts de caràcter normatiu i dels continguts relacionats amb l'orientació, personal, acadèmica i professional, al llarg de totes les etapes de l'escolaritat obligatòria.

c) Cal garantir també les condicions de participació (estructures i canals) de l'alumnat i de les seves famílies en l'elaboració i aplicació de les normes de convivència i en la gestió de la resolució de conflictes.

d) Cal que la cultura del centre es fonamenti en:

- Una concepció preventiva i no sancionadora de les normes de convivència.
- La necessitat d'un tracte personal, proper, empàtic, capaç d'oferir suport emocional, i una relació de confiança, entre professorat i alumnat.
- La necessitat que, en les demandes a l'alumnat, es produeixi un equilibri entre el binomi afecte-comunicació i l'exigència de maduresa, l'establiment de límits i el control del comportament.
- Formes d'actuació que assegurin la coherència entre allò que es diu i allò que es fa.
- Models adients d'actuació.

I.4) Orientacions referides a la xarxa centre-entorn:

- a) És fonamental que el projecte educatiu del centre inclogui:
- La concepció del paper de les famílies com a corresponsables del procés educatiu dels seus fills i filles; i, en conseqüència, el paper fonamental que té la coordinació professorat-famílies.
 - La integració funcional en la dinàmica de treball habitual i l'optimització de la tasca de suport que realitzen diferents professionals externs al centre.
 - La consideració del centre com a part integrant de la comunitat en què s'insereix.
- b) La participació de les famílies en activitats d'ensenyament-aprenentatge relacionades amb continguts escolars (al centre o a la llar) ha de programar-se, fer-ne el seguiment i avaluar-se explícitament i sistemàtica.
- c) El centre treballant en xarxa amb altres centres, institucions i entitats de l'entorn ha de garantir l'existència d'una oferta àmplia i de qualitat d'activitats no lectives.
- d) Han d'instal·lar-se en la cultura del centre:
- Una concepció de corresponsabilitat i col·laboració amb les famílies.
 - Una relació fluïda i funcional amb els i les professionals externs dels diferents serveis i programes que intervenen al centre.
 - Un sentiment de pertinença i arrelament en la comunitat a la qual s'insereix.

II) ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ D'ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM: àmbit aula

La finalitat d'aquest apartat és presentar un seguit d'orientacions que afavoreixin els processos d'adaptació del currículum a l'aula.

Per facilitar-ne la lectura, hem decidit estructurar-lo en 4 subapartats, en cada un dels quals es fa referència a una dimensió concreta.

II.1) Orientacions referides als components organitzatius de l'aula:

- a) L'organització de l'aula ha de vertebrar-se a partir d'un conjunt de contextos d'aprenentatge i d'activitat simultanis i diversificats. En aquest sentit, l'organització de l'aula hauria de promoure:
1. que tots els nens i les nenes, els nois i les noies, que formen part del grup-classe experimentin i es beneficiïn educativament de pautes d'activitat, rols, relacions interpersonals i codis i registres de llenguatge diversos, i...
 2. que es garanteixi la possibilitat d'un temps suficient d'interacció personal i específica entre el professorat i totes i cadascuna de les alumnes i dels alumnes que formen el grup-classe.
- b) En la mateixa línia, cal evitar una organització uniforme de l'aula, de manera que siguin possibles diferents formes d'agrupament de l'alumnat, en el context d'una estructura de caràcter predominantment cooperatiu. Cal planificar també de manera sistemàtica diferents formes d'organització de l'espai i del temps per a la realització ordinària de tasques diverses.
- c) La cultura d'aula ha de fonamentar-se en valors consistents i compartits: la responsabilitat personal, el compromís i la col·laboració amb els altres, el respecte mutu, l'esforç en el treball, l'afecte i la generositat. Cal partir del principi que tothom a l'aula té tasques valuoses a fer i aportacions valuoses a oferir.

II.2) Orientacions referides als components metodològics de l'aula:

- a) Hem d'entendre l'aula com un espai de treball conjunt entre professorat i alumnat, que són considerats com a una comunitat d'aprenents.
- b) El treball a l'aula s'ha d'estructurar al voltant d'activitats i tasques contextualitzades, autèntiques i importants, que puguin connectar amb les experiències que l'alumnat té més enllà de les parets de l'escola, i que facin possible l'ensenyament i l'aprenentatge de capacitats relacionades amb formes de pensament complex.
- c) Cal tenir en compte que tot el professorat és responsable d'ensenyar el seu alumnat a utilitzar la llengua com a instrument d'aprenentatge i de pensament.

- d) Al context aula, l'avaluació s'ha d'entendre com a quelcom integrat en el propi procés d'ensenyament i d'aprenentatge, amb una funció essencialment reguladora i optimitzadora d'aquest procés.
- e) Cal planificar activitats i tasques obertes, que permetin diferents nivells de resolució, i transparentes, que permetin que el professorat accedeixi als processos d'elaboració i resolució que utilitza l'alumnat, per tal de fer possible una intervenció diferenciada de suport a aquests processos.
- f) Pel que fa als materials didàctics (materials d'aula i materials per a l'alumnat), cal tenir en compte les orientacions generals següents:
- Han de ser diversos i diversificables.
 - Han d'utilitzar suports i mitjans diferents (visuals, auditius, multimèdia...).
 - Han de ser accessibles i utilitzables per alumnes amb diferents coneixements previs, diferents motivacions i diferents estils i ritmes d'aprenentatge.
 - Han de ser "oberts"; és a dir, s'han de poder completar amb les aportacions i el treball de professors, professores i alumnes.
- g) En cada seqüència de treball, han d'existir moments adreçats a planificar, valorar i revisar el conjunt de l'activitat que s'està desenvolupant i a detectar i aclarir els malentesos que s'hagin pogut produir per part de l'alumnat. En aquesta línia, és important recordar la necessitat de programar activitats específiques que, de manera senzilla i concreta, permetin que l'alumnat compregui i s'apropriï els objectius de treball de cada seqüència.

II.3) Orientacions referides al clima d'aula:

- a) Els factors motivacionals, afectius i relacionals tenen un paper fonamental en la creació d'un clima d'aula adient. És molt important, a més, considerar aquests factors des d'una perspectiva interaccionista; és a dir, com el resultat de la combinació de les característiques de l'alumnat i les ajudes i suports que ofereix el professorat.
- b) L'establiment d'un clima d'aula adient és, en si mateix, un objectiu educatiu valuós i, en determinades circumstàncies, hom pot arribar a donar-li prioritat per sobre de determinats objectius de caràcter instruccional, ja que és una condició *sine qua non* per al procés d'ensenyar i aprendre.
- c) Les expectatives sobre els resultats del procés educatiu de l'alumnat han de ser altes i s'han de comunicar sistemàticament i intencional. En la mateixa línia, cal utilitzar estratègies específiques per millorar la percepció que l'alumnat té de la seva competència acadèmica, atesa la seva relació fonamental, demostrada en diversos estudis, amb l'autoestima.
- d) És important implicar l'alumnat per tal que participi en determinats aspectes del seu procés d'avaluació.

e) La cultura d'aula ha d'incloure:

- L'estabilitat afectiva i la confiança mútua.
- El sentiment de pertinença i d'identitat grupal.
- El tracte personal proper i empàtic, font de suport emocional, entre professorat i alumnat.
- L'equilibri entre afecte, comunicació, exigència de maduresa, establiment de límits i control del comportament en les demandes del professorat a l'alumnat.
- Coherència entre allò que es diu i allò que es fa i l'oferiment de models d'actuació prosocials.

II.4) Orientacions referides a les estratègies de gestió de l'aula:

- a) Els continguts normatius, actitudinals i de valor es consideren com a continguts educatius fonamentals i de ple dret; per això, s'han de programar explícitament i s'han de treballar de manera sistemàtica i continuada.
- b) Les normes de convivència a l'aula s'han de concebre des d'una perspectiva educativa, preventiva, més que des d'una perspectiva sancionadora. En la mateixa línia, la gestió de l'aula s'ha de concebre com a quelcom integrat i no separat de l'activitat instruccional. Per això, l'establiment, seguiment i revisió de les normes de convivència s'ha de fer conjuntament entre professorat i alumnat i ha d'integrar-se en el funcionament i la realització de les activitats i tasques instruccionals.
- c) Cal assegurar que, a l'aula, es donin les condicions necessàries per poder dur a terme un treball educatiu de qualitat i que l'alumnat i el professorat vegi garantit el seu dret a participar-hi i beneficiar-se'n.
- d) La cultura d'aula s'ha de basar en la corresponsabilització de totes i tots en la bona marxa de l'activitat i en l'establiment i aplicació de les normes de convivència.

III) ADAPTACIONS DEL CURRÍCULUM I CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT

Capacitats cognitives bàsiques	Orientacions organització-gestió d'aula	<ul style="list-style-type: none"> - Donar prioritat, dins l'aula, a formes de treball en petit grup i individual, amb suport i seguiment sistemàtics per part del professorat - Organitzar l'aula d'acord amb una estructura global de caràcter cooperatiu - Establir contextos de treball simultanis i diversificats dins l'aula, que permetin la confluència de diferents activitats i ritmes de treball en el mateix moment (seguint, per exemple, un model de programació multinivell) - Afavorir que treballin dos professors conjuntament dins l'aula - Usar contractes didàctics
	Orientacions metodològiques	<ul style="list-style-type: none"> - Delimitar i establir els elements bàsics i fonamentals dels continguts a ensenyar - Mostrar la rellevància per a l'alumne/a dels objectius i continguts - Seleccionar continguts funcionals i que afavoreixin l'autonomia en l'aprenentatge - Presentar els continguts en una seqüència que vagi d'allò més fonamental, concret i simple a allò més elaborat, abstracte i complex - Avaluar amb detall el nivell de competència inicial de l'alumne, i dur a terme una anàlisi detallada de les tasques, el seu nivell de dificultat i de la seqüència d'activitats simples de què es compona una activitat complexa - Proposar tasques de nivell immediatament superior al actualment dominat i consolidat per l'alumne - Ensenyar "pas a pas", de manera gradual, sistemàtica i minuciosa, amb prou temps per a la instrucció i la pràctica - Combinar diferents tipus de suports i instruments en la planificació i realització de les activitats (verbal, icònic, multimèdia, cinètic, manipulatiu, vivencial...) - Utilitzar el "principi de redundància": ensenyar de diferents formes, amb exemples variats, a través de canals sensorials i accions diferents, introduint també variacions en les circumstàncies de les tasques - Afavorir l'activitat de l'alumne i la seva participació en metodologies i activitats de caràcter obert: preparar el treball de l'alumne de manera més estructurada i amb més consignes, facilitar l'execució de l'alumne oferint suports per a l'organització i desenvolupament de la tasca, augmentar el seguiment de l'alumne dedicant-li més temps i mirant de detectar els problemes que vagin sorgint - Assegurar la presència i ensenyament explícit d'estratègies d'aprenentatge i habilitats d'autoregulació - Ajudar que l'alumne prengui consciència dels procediments emprats per aprendre i ajudar a monitoritzar el procés i els resultats - Repetir, consolidar i recordar allò ja adquirit - Adaptar els materials didàctics: suport concret, adaptació de vocabulari, reducció de la informació

Coneixements previs	Orientacions organització-gestió d'aula	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar estratègies organitzatives basades en el treball i el progrés de l'alumne a partir del seu propi punt de partida (activitats graduades, racons, contractes didàctics...) - Establir contextos de treball simultanis i diversificats dins l'aula, que permetin la confluència de diferents activitats i ritmes de treball en el mateix moment - Establir sistemes de tutoria entre alumnes amb diferents graus de coneixements previs - Aprofitar les possibilitats que ofereix el treball cooperatiu en petits grups moderadament heterogenis
	Orientacions metodològiques	<ul style="list-style-type: none"> - Delimitar i establir els elements bàsics i fonamentals dels continguts a ensenyar - Avaluar amb detall el nivell dels coneixements inicials de l'alumne - Determinar els requisits previs necessaris per a l'adquisició d'un coneixement concret i avaluar-ne el grau de domini que tinguin els alumnes - Revisar i adaptar els objectius, continguts i activitats en funció dels coneixements previs detectats - Plantejar activitats específiques per resoldre les llacunes o incomprendions principals dels alumnes - Activar el coneixement previ informal dels alumnes pertinent als continguts, activitats i tasques, i establir relacions sistemàtiques entre aquest contingut i el nou contingut a treballar - Assegurar el caràcter funcional i el sentit del nou contingut per a l'alumne - Afavorir aproximacions interdisciplinars i globalitzades als continguts - Preparar les activitats i materials necessaris per al nou aprenentatge de manera que s'explicitin al màxim les relacions entre allò nou i allò conegut - Explicitar l'organització interna del nou contingut i presentar-lo de la manera més clara, ordenada i estructurada possible - Ajustar la complexitat del vocabulari i el nivell d'abstracció del nou contingut - Utilitzar tasques que es puguin resoldre a diferents nivells de profunditat, i acceptar diferents mètodes de resolució d'una mateixa tasca - Disposar d'activitats i tasques de reforç, aprofundiment i ampliació - Realitzar de manera freqüent i sistemàtica activitats de recapitulació, resum i síntesi

Interessos i motivacions per aprendre	Orientacions organització-gestió d'aula	<ul style="list-style-type: none"> -Organitzar una estructura d'aula que permeti a l'alumne opcions d'actuació i afavoreixi la seva participació i la seva percepció d'autonomia (per exemple, establint diferents tasques possibles per treballar un mateix contingut, negociant determinats aspectes de l'activitat, pactant de manera personalitzada determinats objectius o tasques...) - Plantejar activitats de treball cooperatiu o col·laboratiu en petit grup - Promoure habilitats múltiples a l'aula i assignar competència a alumnes de baix estatus acadèmic (per exemple.: en comptes de respondre preguntes escrivint, promoure també respostes oralment, o afavorir que els alumnes mostrin que han assolit els coneixements mitjançant materials manipulatius) - Crear espais de participació i coresponsabilitat de l'alumnat en l'elaboració i aplicació de les normes - Utilitzar un estil democràtic o col·laborador de gestió de l'aula, i un estil de control del comportament dels alumnes basat en la prevenció i la disciplina inductiva
	Orientacions metodològiques	<ul style="list-style-type: none"> - Relacionar el contingut de l'ensenyança amb experiències, coneixements i valors dels alumnes, i cercar tasques que puguin despertar l'interès de l'alumne - Mostrar la rellevància per a l'alumne dels objectius i continguts - Utilitzar activitats i tasques "autèntiques" i rellevants - Plantejar tasques de dificultat intermèdia, que suposin un repte moderat per a l'alumne - Centrar l'atenció dels alumnes en el procés de realització de les activitats i tasques (més que en el seus resultats), i oferir ajudes sistemàtiques sobre la planificació i desenvolupament d'aquest procés - Centrar l'atenció de l'alumne, davant de les dificultats, en les accions, recursos i mitjans per afrontar-les i superar-les, i afavorir l'atribució dels resultats a causes internes i controlables - Propiciar que l'alumne pugui tenir experiències d'èxit en el seu aprenentatge - Elogiar l'esforç i el progrés personal de l'alumne, i tractar l'error com una part del procés d'aprenentatge - Manifestar a l'alumne acceptació personal incondicional i expectatives positives sobre el seu treball - Assegurar la presència i ensenyament explícit d'estratègies d'aprenentatge i habilitats d'autoregulació - Assegurar la presència i ensenyament explícit en el marc de les activitats habituals de competències relacionades amb l'autocontrol emocional, l'empatia, el control de l'agressivitat, les habilitats interpersonals i socials i la conducta prosocial - Utilitzar procediments d'avaluació que l'alumne percebi com ajudes per al seu aprenentatge

Capacitats d'autoregulació de l'aprenentatge	Orientacions organització-gestió d'aula	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar estructures organitzatives variades que permetin la demostració d'habilitats i estratègies, la pràctica guiada, la pràctica independent i la reflexió sobre el procés - Utilitzar estructures d'aula que afavoreixin la interacció, la cooperació i la regulació mútua entre alumnes
	Orientacions metodològiques	<ul style="list-style-type: none"> - Posar èmfasi en la importància de la comprensió i el sentit d'allò que s'aprèn - Ensenyar explícitament a utilitzar el llenguatge per regular i controlar la pròpia acció i els propis processos cognitius - Ensenyar explícitament i de manera informada les diferents estratègies d'aprenentatge, a través dels processos pertinents de demostració, pràctica guiada, pràctica independent i reflexió sobre l'ús de l'estratègia - Ensenyar explícitament la utilització de les estratègies en diferents contextos i situacions, afavorint un procés de transferència conscient i deliberat - Ensenyar de manera explícita i contextualizada capacitats d'auto-regulació, assegurant un procés de més a menys orientació i control del professor pel que fa a aspectes com ara: la identificació de problemes i tasques a realitzar, l'establiment d'objectius, l'establiment i compliment de fites intermèdies i terminis - Afavorir un clima d'aula que permeti que l'alumne s'atreveixi a aprendre de manera autònoma i sense por a equivocar-se - Ajudar els alumnes a representar-se els objectius i continguts, així com les metes de l'activitat; a apropiat-se dels criteris de realització i valoració de les activitats a anticipar i planificar els resultats de la pròpia acció; a identificar i gestionar els propis errors i dificultats en l'aprenentatge - Ajudar i ensenyar els alumnes a demanar ajuda en diferents situacions i de manera eficaç

<p>Competència comunicativa</p>	<p>Orientacions organització-gestió d'aula</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establir sistemes de tutoria i suport entre alumnes amb diferent grau de competència comunicativa - Utilitzar estratègies de treball en petit grup que afavoreixin la interacció i la comunicació entre alumnes - Establir contextos de treball simultanis i diversificats dins l'aula, que permetin la confluència de diferents activitats en el mateix moment
	<p>Orientacions metodològiques</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar els mitjans de suport gestual i corporal necessaris per afavorir la comprensió - Utilitzar representacions i mitjans visuals de suport - Promoure situacions comunicatives autèntiques i funcionals, que tinguin veritable sentit per a l'alumnat i on hi hagi una necessitat real de comunicar-se - Diversificar les tasques pel que fa al tipus de llenguatge requerit per a la seva resolució i la realització dels productes implicats - Assegurar que els alumnes poden mostrar la seva competència i aprenentatge mitjançant diferents sistemes de representació i comunicació - Donar temps a l'alumne perquè pugui expressar-se - Animar l'ús del llenguatge en situacions diverses i reforçar sistemàticament els èxits en la comunicació - Evitar la correcció constant i reiterada de les errades de l'alumne, substituint-la per la paràfrasi i/o expansió de les seves expressions - Ensenyar explícitament estratègies de lectura i afavorir una lectura més activa - Ensenyar explícitament estratègies per promoure la comprensió i l'aprenentatge a partir de textos tant acadèmics com quotidians.

IV) FUNCIONALITAT DE LES ORIENTACIONS

En aquest darrer apartat del document volem aproximar-nos a l'ús que hom pot fer de les orientacions que fins ara hem presentat per interpretar determinades situacions en contextos escolars reals i intervenir-hi educativament. Volem, en síntesi, il·lustrar quina pot ser la funcionalitat de les orientacions per a la planificació i la gestió de les adaptacions del currículum.

Per tal que aquest “primer nivell d'aproximació a la pràctica” sigui reeixit, hem redactat dos casos a partir dels quals intentarem il·lustrar com podem aprofitar les orientacions per a la planificació i la gestió de les adaptacions del currículum per dissenyar una resposta educativa adient a les necessitats de cada alumne/a en el marc dels centres escolars d'educació primària i d'educació secundària.

A nivell formal, hem optat per la solució següent: en primer lloc, presentem el cas a través d'un text expositiu; en segon lloc, presentem quines orientacions per a la planificació i la gestió de les adaptacions caldria tenir en compte en el disseny de la intervenció educativa per al cas a través de tres taules, una per a cada un dels àmbits en què hem estructurat el document. En aquestes taules, de vegades hi consignem l'orientació textualment, tal i com està formulada al document, o, de vegades també, en reformulem el redactat per contextualitzar-lo, per adequar-lo a la situació concreta que el cas ens presenta. Cal tenir en compte que no pretenem, però, que aquesta sigui l'única, ni tan sols la millor, manera de fer-ho. No s'ha d'oblidar que la finalitat última d'aquest apartat és impulsar i proposar (no imposar!) una (no la!) “lectura pràctica” de les orientacions.

No pretenem tampoc que els centres facin un exercici com aquest per a cada un dels alumnes o de les alumnes que atenen. La finalitat de les orientacions per a la planificació i la gestió de les adaptacions no és generar la necessitat de nous documents que contribueixin a complicar encara més la ja feixuga tasca dels centres. El que volem il·lustrar, més aviat, és com les orientacions poden ser un referent de conjunt que els diferents òrgans i professionals dels centres puguin utilitzar en el moment de dur a terme les seves tasques habituals de planificació i programació docent, i d'elaborar els documents ordinaris (pla anual del centre, programacions didàctiques, P.A.T., documents relacionats amb l'atenció a la diversitat) en què aquestes tasques han

* El grup de treball que hem elaborat aquest document, pensem que, al llarg dels propers cursos, caldria complementar-lo amb dues aportacions més, que contribuirien també a la seva “traducció” pràctica:

- En primer lloc, l'elaboració d'unitats didàctiques que tinguin en compte les orientacions que aquí s'exposen i que s'haurien d'encarregar a equips de professors i professores de diferents àrees curriculars.
- En segon lloc un recull de “bones pràctiques” de centres d'educació primària i de centres d'educació secundària, analitzades “a la llum” d'aquestes orientacions.

Valorem que aquestes dues aportacions serien de gran utilitat ja que evidenciarrien que les orientacions tenen sentit per dissenyar pràctiques, però també ens poden ser molt útils per analitzar-les.

CAS 1: L'ARRIBADA D'EN FAYAZ.

“En Fayaz és un noi de 16 anys, que ha arribat al Principat fa tot just 4 mesos. És originari del Pakistan i la seva família ha sol·licitat matricular-lo a l'IES més proper al seu domicili. Allí, a banda d'orientar-la en els tràmits burocràtics que el procés de matriculació comporta, la tutora de l'aula d'acollida i la coordinadora de llengua i cohesió social realitzen una entrevista amb la família i fixen una data per realitzar l'avaluació inicial a en Fayaz, tot seguint el protocol que recull el pla d'acollida del centre.

De l'entrevista inicial amb la família, se n'ha obtingut la informació següent:

- En Fayaz parla/entén: Urdú, Anglès (llengües d'escolarització) i Panjabi (llengua materna).
- A casa seva, hi viuen 7 persones: el pare, que viu al Principat des del 1999, la mare, que ha arribat al mateix temps que en Fayaz, i els seus 4 germans, que són més petits que ell. El pare entén el castellà i el parla, encara que amb dificultat. La mare parla Panjabi.
- El domicili familiar és petit. La situació socio-econòmica és difícil, tot i que el pare té feina (al sector de la construcció).
- La família manifesta que en Fayaz havia estat escolaritzat al Pakistan i que havia assistit normalment a l'escola des que tenia 6 anys. També manifesta que el seu rendiment acadèmic es trobava dins de la mitjana.

Pel que fa als continguts curriculars de les àrees instrumentals, i d'acord amb les proves d'avaluació inicial que s'administren a en Fayaz, s'obté la informació següent:

- **Matemàtiques:** en Fayaz coneix la numeració, si bé caldria repassar els conceptes de desena, centena Suma i resta portant. Fa algunes errades quan multiplica per més d'una xifra i li cal repassar les taules de multiplicar. No sap operar amb unitats de longitud. Tampoc sap sumar trencats, ni calcular potències.
- **Llengües:** Coneix el codi (cal recordar que una de les llengües d'escolarització és l'anglès) i ha fet algunes errades en la correspondència so-grafia. Confon vocals.

A partir de la informació obtinguda, s'ha decidit matricular en Fayaz a 3r d'ESO, un curs per sota del que li correspondria per edat cronològica, i usar el recurs de l'aula d'acollida.”

Orientacions en relació amb l'àmbit: centre			
Processos d'organització-gestió	Processos de planificació i gestió del currículum	Clima relacional	Xarxa centre-entorn
<p>- El centre disposa d'un pla d'acollida, que es posa en marxa en el cas d'en Fayaz</p> <p>- La comissió d'atenció a la diversitat ha de dissenyar, a través d'un PII, els mecanismes bàsics per a l'acceleració del procés d'aprenentatge de l'alumne. En aquest procés cal fer especial atenció a:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La determinació de la persona que coordinarà el procés d'incorporació i el seguiment de l'alumne • Establir reunions de coordinació sistemàtica de l'equip docent de l'aula d'acollida (AA) i el de l'aula ordinària (AO). • Garantir que els departaments programin els objectius i continguts de cada una de les àrees que facilitaran que l'alumne avanci cap a l'assoliment de les competències bàsiques. 	<p>- Els departaments han determinat, partint del currículum oficial i de les competències bàsiques, i de manera contextualitzada a les característiques del centre, els aprenentatges bàsics mínims propis de cada cicle de l'etapa, que es poden utilitzar com a punt de partida per a la concreció del currículum de l'alumne.</p> <p>- Precisar, en funció de l'avaluació inicial, quines àrees ha de cursar l'alumne a l'AO i quines a l'AA; quins són els continguts prioritaris en cada cas, i els criteris de "circulació" d'un grup a l'altre.</p> <p>- Cal garantir una coordinació àgil i fluida entre les persones que coordinen els equips docents de l'AA i de l'AO.</p> <p>- Cal preveure, també unes hores setmanals d'atenció específica (dissenyada expressament o aprofitant altres recursos de què el centre ja disposi) per tal de reforçar els aprenentatges instrumentals bàsics.</p> <p>- El treball a l'AA i a l'AO s'hauria d'organitzar en base a aproximacions globalitzadores i/o interdisciplinàries als continguts curriculars</p> <p>- Cal reforçar el caràcter pedagògic i regulador de l'avaluació.</p>	<p>- Facilitar-li una figura adulta central referència clara i segura (pot ser el tutor/a AA), i també una figura de referència entre els seus iguals (company/guia...).</p> <p>- Necessitat d'un tracte personal, proper, empàtic, capaç d'oferir suport emocional, i una relació de confiança, entre professorat i alumnat.</p> <p>- Oferir-li una orientació acadèmico-professional acurada, que parteixi dels seus interessos, capacitats i necessitats.</p>	<p>- Garantir una comunicació fluida i sistemàtica amb la família de l'alumne.</p> <p>- Garantir la coordinació dels i de les professionals de les diferents institucions i serveis que intervenen amb l'alumne (tutor/a AA, resta de professorat, ELIC, EAP i EBASP, si s'escau).</p> <p>- Oferir-li una experiència educativa àmplia, més enllà de l'aula i de les activitats pròpiament lectives, durant tot el temps en què estigui al centre, a fi de facilitar la seva ràpida incorporació a l'entorn escolar i social. En aquest sentit, cal fomentar la seva participació en les activitats i recursos del PEE, si és que el centre en forma part.</p>

Orientacions en relació amb l'àmbit: aula			
Components organitzatius	Components metodològics	Clima d'aula	Estratègies de gestió
<p>- Incorporar sistemàticament en la dinàmica de l'AO suports, codis i registres comunicatius diversos, que afavoreixin la comprensió dels continguts i de la pròpia dinàmica de l'activitat de l'aula.</p> <p>- Utilitzar sistemàticament les possibilitats que s'ofereixin de tutoria, suport i mediació comunicativa per part d'algun/s dels seus companys.</p> <p>- Garantir la possibilitat d'un temps suficient d'interacció personal i específica entre cada un dels professors i professores i en Fayaz.</p> <p>- Cal usar diferents formes d'agrupament de l'alumnat dins de l'aula, en el context d'una estructura de caràcter predominantment cooperatiu.</p>	<p>- La tasca d'ensenyar en Fayaz a utilitzar la llengua com a instrument d'aprenentatge i de pensament ha de ser objectiu prioritari de tot el professorat.</p> <p>- Cal assegurar el caràcter funcional i adaptat a l'edat dels continguts que es proposen a l'alumne. En aquest sentit, el treball a l'aula s'ha d'estructurar al voltant d'activitats i tasques contextualitzades, autèntiques i importants, que puguin connectar amb les experiències que l'alumne té més enllà de les parets de l'escola, i que facin possible l'ensenyament i l'aprenentatge de capacitats relacionades amb formes de pensament complex.</p> <p>- Han d'existir moments adreçats a planificar, valorar i revisar el conjunt de l'activitat que s'està desenvolupant i a detectar i aclarir els malentesos que s'hagin pogut produir per part de l'alumne.</p> <p>- S'han de planificar activitats i tasques que afavoreixin el seguiment del treball de l'alumne per part del professorat que hi intervé. Aquest seguiment ha de ser sistemàtic.</p> <p>- Els materials curriculars que usi han de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Utilitzar suports i mitjans diferents (visuals, auditiu, multimèdia...). ▪ Ser majoritàriament "oberts"; és a dir, s'han de poder completar amb les aportacions i el treball dels professors, professores i d'en Fayaz. 	<p>- Prioritzar un clima d'aula que afavoreixi la incorporació d'en Fayaz a la dinàmica del grup-classe; tant pel que fa al de l'AA, com pel que fa al de l'AO.</p> <p>- Les expectatives sobre els resultats del procés educatiu d'en Fayaz han de ser altes i s'han de comunicar sistemàticament i intencional. En la mateixa línia, cal utilitzar estratègies específiques per millorar la percepció que ell té de la seva competència acadèmica.</p> <p>- Cal cercar l'equilibri entre afecte, comunicació, exigència de maduresa, establiment de límits i control del comportament en les demandes del professorat envers en Fayaz.</p>	<p>- Cal considerar els continguts normatius, actitudinals i de valor com a continguts educatius fonamentals i de ple dret. En aquest sentit, els processos d'acolliment i d'incorporació d'en Fayaz a la dinàmica habitual del centre i de l'aula s'han de planificar i avaluar amb el mateix rigor que l'aprenentatge dels continguts conceptuals i procedimentals vinculats a les diferents àrees.</p>

Orientacions en relació amb les característiques de l'alumnat		
	Organització-gestió d'aula	Orientacions metodològiques
Capacitats cognitives bàsiques – Coneixements previs	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar estratègies organitzatives basades en el treball i el progrés de l'alumne a partir del seu propi punt de partida (activitats graduades, racons, contractes didàctics...). - Afavorir que treballin dos professors o professores conjuntament dins l'aula. - Establir contextos de treball simultanis i diversificats dins l'aula, que permetin la confluència de diferents activitats i ritmes de treball en el mateix moment (seguint, per exemple, un model de programació multinivell). - Establir sistemes de tutoria entre alumnes amb diferents graus de coneixements previs. 	<ul style="list-style-type: none"> - Avaluat amb detall el nivell dels coneixements inicials de l'alumne. - Delimitar i establir els elements bàsics i fonamentals dels continguts a ensenyar. - Determinar els requisits previs necessaris per a l'adquisició d'un coneixement concret i avaluar-ne el grau de domini que tinguin els alumnes. - Plantejar activitats específiques per resoldre les llacunes o incomprensions principals de l'alumne - Assegurar el caràcter funcional i el sentit del nou contingut per a l'alumne. - Activar el coneixement previ informal dels alumnes pertinent als continguts, activitats i tasques, i establir relacions sistemàtiques entre aquest contingut i el nou contingut a treballar. - Preparar les activitats i materials necessaris per al nou aprenentatge de manera que s'explicitin al màxim les relacions entre allò nou i allò conegut. - Ajustar la complexitat del vocabulari i el nivell d'abstracció del nou contingut. - Afavorir l'activitat de l'alumne i la seva participació en metodologies i activitats de caràcter obert: preparar el treball de l'alumne de manera més estructurada i amb més consignes, facilitar l'execució de l'alumne oferint suports per a l'organització i desenvolupament de la tasca, augmentar el seguiment de l'alumne dedicant-li més temps i mirant de detectar els problemes que vagin sorgint. - Realitzar de manera freqüent i sistemàtica activitats de recapitulació, resum i síntesi.
Interessos i motivacions per aprendre		<ul style="list-style-type: none"> - Centrar l'atenció d'en Fayaz en el procés de realització de les activitats i tasques (més que en el seus resultats), i oferir ajudes sistemàtiques sobre la planificació i desenvolupament d'aquest procés. - Centrar l'atenció de l'alumne, davant de les dificultats, en les accions, recursos i mitjans per afrontar-les i superar-les, i afavorir l'atribució dels resultats a causes internes i controlables. - Propiciar que l'alumne pugui tenir experiències d'èxit en el seu aprenentatge. - Elogiar l'esforç i el progrés personal de l'alumne, i tractar l'error com una part del procés d'aprenentatge.
Capacitats d'autoregulació de l'aprenentatge		<ul style="list-style-type: none"> - Ajudar i ensenyar en Fayaz a demanar ajuda en diferents situacions i de manera eficaç.
Competència comunicativa	<ul style="list-style-type: none"> - Establir sistemes de tutoria i suport entre alumnes amb diferent grau de competència comunicativa 	<ul style="list-style-type: none"> - Utilitzar els mitjans de suport gestual i corporal necessaris per afavorir la comprensió. - Utilitzar representacions i mitjans visuals de suport. - Promoure situacions comunicatives autèntiques i funcionals, que tinguin veritable sentit per a l'alumnat i on hi hagi una necessitat real de comunicar-se. - Assegurar que els alumnes poden mostrar la seva competència i aprenentatge mitjançant diferents sistemes de representació i comunicació. - Donar temps a l'alumne perquè pugui expressar-se. - Animar l'ús del llenguatge en situacions diverses i reforçar sistemàticament els èxits en la comunicació.

CAS 2: L'ONA NO POT ESTAR-SE QUIETA.

“L’Ona té 6 anys i fa 1er de Primària. Des que va entrar a l’escola, a P-3, es va mostrar com una nena molt moguda i li costava concentrar-se en les feines que requerien més tranquil·litat i atenció. Tot i així, va anar seguint, amb més o menys dificultats, la feina i el ritme dels seus companys de classe.

La situació sembla haver-se complicat amb el pas a 1er de Primària, tot coincidint també amb el canvi de funcionament de les classes que li ha comportat el pas a la nova etapa: treball molt més sistemàtic de lectura i escriptura, moltes més estones de treball individual, més utilització de fitxes i de tasques “de paper i llapis”, menys estona de pati i de jocs a la classe, i en general força més exigència quant a responsabilitats personals (per exemple, haver de recordar-se de fer arribar als seus pares petites informacions, o tenir presents feines que s’han de lliurar en una data determinada) i al compliment de normes (per exemple, temps de realització de les tasques, demanda d’atenció continuada, cura en la presentació dels treballs...).

En particular, la seva mestra està preocupada perquè l’Ona:

- ha començat a rebutjar bona part de les activitats que ha de fer, especialment les que tenen un component de llengua escrita, o les que, per la seva complexitat o per la seva durada requereixen un esforç una mica més gran;
- s’aixeca molt de la cadira, parla molt a classe quan no toca i destorba els seus companys quan estan fent segons quines feines;
- interromp moltes vegades la mestra i els seus companys quan parlen en públic;
- de vegades s’enfada molt quan hom la corregeix o quan se li fa alguna observació;
- ha tingut baralles amb alguns dels seus companys i companyes;
- altres vegades sembla com “absent” i fins i tot trista;
- quan se li demana que porti algun material de casa, o que prepari alguna cosa per a la classe, no ho fa.

Tot plegat, està començant a afectar l’ordre de la classe, i també la relació de l’Ona amb els companys; igualment, el seu rendiment ha anat baixant cada cop més.”

Orientacions en relació amb l'àmbit: centre			
Processos d'organització-gestió	Processos de planificació i gestió del currículum	Clima relacional	Xarxa centre-entorn
<ul style="list-style-type: none"> - Optimitzar els processos de traspàs vertical d'informació pel que fa a l'Ona, i en general al conjunt de l'alumnat, especialment en la transició entre el segon cicle de l'Educació Infantil i el primer cicle de l'Educació Primària. - Assegurar el traspàs d'informació horitzontal i la coordinació entre els diferents professors i professores que puguin impartir classe a l'Ona, establint pautes conjuntes i uniformes d'actuació, i assegurant-ne el seguiment i revisió periòdiques d'aquestes pautes. - Documentar adequadament el procés de treball que se segueixi amb l'Ona, per tal de poder aprofitar-lo per a casos semblants que puguin donar-se posteriorment. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cal assegurar l'existència d'espais i temps, dins les estructures de coordinació establertes, en què tot el professorat implicat en el treball amb l'Ona pugui compartir informacions i criteris, i fer-ne el seguiment i revisió corresponent. - Inicialment, les mesures d'atenció a l'Ona s'establiran en el marc de l'aula ordinària, assegurant que siguin aplicades per tot el professorat implicat. - Es respectarà, en l'establiment d'aquestes mesures, el principi de començar per les adaptacions menys significatives i segregadores, i d'incorporar no solament mesures específicament adreçades a l'Ona sinó també adaptacions metodològiques i organitzatives adreçades al conjunt del seu grup-classe. 	<ul style="list-style-type: none"> - El tutor/a de l'Ona ha de poder disposar dels espais, els temps i les eines per seguir i coordinar el treball amb l'alumna, i per poder mantenir una comunicació sistemàtica i continuada i una relació de col·laboració amb la seva família. - Cal assegurar l'establiment de normes clares i assumibles de comportament i convivència, i preservar el caràcter preventiu d'aquestes normes. - Cal establir criteris que permetin equilibrar coherència i flexibilitat en l'aplicació de les normes. - Cal reforçar l'establiment de relacions emocionals segures i <i>supportives</i> entre el professorat i l'Ona, que es posin de manifest en tots els espais del centre i al llarg de tot l'horari escolar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cal garantir una comunicació fluida i sistemàtica amb la família de l'alumna i establir-ne criteris compartits de valoració i actuació. - Cal establir les relacions pertinents amb els serveis de suport psicopedagògic, i col·laborar en les actuacions de valoració psicopedagògica i, eventualment, d'intervenció que se'n derivin.

Orientacions en relació amb l'àmbit: aula			
Components organitzatius	Components metodològics	Clima d'aula	Estratègies de gestió
<p>- Promoure la diversificació de les formes d'organització i agrupament de l'alumnat dins l'aula, per evitar una organització uniforme basada únicament en la presentació d'informació en gran grup i el treball individual "de paper i llapis".</p> <p>- Promoure la flexibilització en l'ús del temps dins l'aula.</p> <p>- Cal donar prioritat a formes d'organització de l'aula que permetin assegurar temps suficient de seguiment i d'interacció personalitzada entre l'Ona i el professor o professora que l'atén en cada moment.</p>	<p>- Diversificar els tipus d'activitats i tasques que es desenvolupen a l'aula.</p> <p>- Reforçar el seguiment continuat de l'alumnat i les situacions i instruments d'avaluació al servei de la regulació de l'ensenyament i l'aprenentatge.</p> <p>- Han d'existir moments adreçats a planificar, valorar i revisar el conjunt de l'activitat que s'està desenvolupant i a detectar i aclarir els malentèsos que s'hagin pogut produir per part de l'alumne.</p> <p>- Ajudar als alumnes a prendre consciència dels procediments emprats per aprendre i a monitoritzar el seu procés de treball i aprenentatge i els resultats.</p> <p>- Ensenyar explícitament i de manera informada les diferents estratègies d'aprenentatge, a través dels processos pertinents de demostració, pràctica guiada, pràctica independent i reflexió sobre l'ús de l'estratègia.</p> <p>- Ensenyar explícitament la utilització de les estratègies en diferents contextos i situacions, afavorint un procés de transferència conscient i deliberat.</p> <p>- Utilitzar materials didàctics:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diversos i diversificables • que utilitzin diferents suports i mitjans 	<p>- Cal donar prioritat, com a objectiu, a l'establiment d'un clima d'aula adient, en el qual l'Ona pugui trobar-se còmode i en el que el professor/a i els companys de l'Ona vegin garantides les condicions necessàries per treballar de manera adequada.</p> <p>- Cercar, com a objectiu prioritari, un entorn de classe tranquil i predecible.</p> <p>- Cal transmetre a l'Ona i als seus companys expectatives altes sobre el treball i el rendiment acadèmic de l'Ona. Cal reforçar sistemàticament les actuacions positives de l'Ona, i evitar que s'estableixi una identitat i una posició de l'Ona a la classe basada en el seu trencament o rebuig de les normes.</p> <p>- Assegurar la presència i ensenyament explícit en el marc de les activitats habituals de competències relacionades amb l'autocontrol emocional, l'empatia, el control de l'agressivitat, les habilitats interpersonals i socials i la conducta prosocial.</p>	<p>- Cal parar especial atenció al treball explícit dels continguts normatius i actitudinals.</p> <p>- Incloure en la rutina diària de l'aula moments de treball relacionats amb el funcionament de la classe des del punt de vista normatiu.</p> <p>- En la mesura que sigui possible, i d'acord amb l'edat dels alumnes, cal implicar-los en la gestió normativa de l'aula, i reforçar la coresponsabilitat de tots en el funcionament de l'aula.</p>

Orientacions en relació amb les característiques de l'alumnat		
	Organització-gestió d'aula	Orientacions metodològiques
<p>Capacitats cognitives bàsiques – Coneixements previs</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establir contextos de treball simultanis i diversificats dins l'aula, que permetin la confluència de diferents activitats i ritmes de treball en el mateix moment (seguint, per exemple, un model de programació multinivell). - Afavorir que treballin dos professors o professores conjuntament dins l'aula. - Utilitzar contractes didàctics per tal d'ajudar l'Ona a identificar i assolir determinades fites, formulades clarament i de manera assequible, en relació als aspectes del seu comportament i rendiment en què presenta més dificultats, delimitant clarament les conseqüències, positives o negatives, que tindrà, en cada moment, la seva actuació. 	<ul style="list-style-type: none"> - Seleccionar continguts funcionals i que afavoreixin l'autonomia en l'aprenentatge. Assegurar el sentit del nou contingut per a l'Ona. - Ensenyar "pas a pas", de manera gradual, sistemàtica i minuciosa. - Mantenir una supervisió sistemàtica de l'actuació i el treball de l'Ona. - Combinar diferents tipus de suports i instruments en la planificació i realització de les activitats (verbal, icònic, multimèdia, cinètic, manipulatiu, vivencial...). - Afavorir l'activitat de l'alumne i la seva participació en metodologies i activitats de caràcter obert: preparar el treball de l'alumne de manera més estructurada i amb més consignes, facilitar l'execució de l'alumne oferint suports per a l'organització i desenvolupament de la tasca, augmentar el seguiment de l'alumne dedicant-li més temps i mirant de detectar els problemes que vagin sorgint. - Repetir, consolidar i recordar allò ja adquirit. - Adaptar els materials didàctics: suport concret, adaptació de vocabulari, reducció de la informació.
<p>Interessos i motivacions per aprendre</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Organitzar una estructura d'aula que permeti a l'alumne opcions d'actuació i afavoreixi la seva participació i la seva percepció d'autonomia (per exemple, establint diferents tasques possibles per treballar un mateix contingut, negociant determinats aspectes de l'activitat, pactant de manera personalitzada determinats objectius o tasques...). - Promoure habilitats múltiples a l'aula i assignar competència a l'Ona en aquells aspectes en què destaca. - Crear espais de participació i coresponsabilitat de l'alumnat en l'elaboració i aplicació de les normes. - Utilitzar un estil democràtic o col·laborador de gestió de l'aula, i un estil de control del comportament basat en la prevenció i la disciplina inductiva. 	<ul style="list-style-type: none"> - Centrar l'atenció de l'Ona en el procés de realització de les activitats i tasques (més que en el seus resultats), i oferir-li ajudes sistemàtiques sobre la planificació i desenvolupament d'aquest procés. - Centrar l'atenció de l'Ona, davant de les dificultats, en les accions, recursos i mitjans per afrontar-les i superar-les, i afavorir l'atribució dels seus resultats a causes internes i controlables. - Propiciar que pugui tenir experiències d'èxit en el seu aprenentatge. - Elogiar continuadament i sistemàtica l'esforç i el progrés personal. - Manifestar a l'alumne acceptació personal incondicional i expectatives positives sobre el seu treball. - Utilitzar procediments d'avaluació que l'alumne percebi com ajudes per al seu aprenentatge.

Orientacions en relació amb les característiques de l'alumnat		
	Organització-gestió d'aula	Orientacions metodològiques
<p>Capacitats d'autoregulació de l'aprenentatge</p>	<p>- Utilitzar estructures organitzatives variades que permetin la demostració d'habilitats i estratègies, la pràctica guiada, la pràctica independent i la reflexió sobre el procés</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ensenyar explícitament a utilitzar el llenguatge per regular i controlar la pròpia acció i els propis processos cognitius. - Ensenyar de manera explícita i contextualitzada capacitats d'autoregulació, assegurant un procés de més a menys orientació i control del professor pel que fa a aspectes com ara: la identificació de problemes i tasques a realitzar, l'establiment d'objectius, l'establiment i compliment de fites intermèdies i terminis. - Emprar, de manera coherent i sistemàtica, tècniques específiques per al control de les conductes disruptives, a partir de l'establiment de conseqüències per a aquestes conductes. - Ajudar l'Ona a representar-se els objectius i continguts, així com les metes de l'activitat; a apropiat-se dels criteris de realització i valoració de les activitats a anticipar i planificar els resultats de la pròpia acció; a identificar i gestionar els propis errors i dificultats en l'aprenentatge. - Ajudar i ensenyar l'Ona a demanar ajuda en diferents situacions i de manera eficaç.